

CAPUT VI.

DISTINGUANTUR NE TRES ANIMÆ REALITER, VEL
ESSENTIALITER.

4. *Varii sensus præsentis quæstionis aperiuntur.* — Tertio loco tractare, ac explicare promisimus in cap. 4, num. 3, quanta sit distinctio inter hæc membra, et simul de reali, ac essentiali distinctione quæstionem proponimus : quia unius cognitio ab altera pendet. Ad utramque vero exponentum varios sensus illorum trium membrorum, et plures comparationes, quæ inter illas animas fieri possunt, distinguere oportet. Possunt enim conferri, vel prout in subjectis distinctis, et diversorum graduum inveniuntur : vel prout in eodem composito, seu vivente uniuntur. Ut, verbi gratia si comparemus animam arboris, equi et hominis, vel in eodem homine animam, quæ est principium vegetandi, sentiendi, et ratiocinandi : vel in equo animam nutrientem, et sentientem. Verumtamen prior sensus nullam habet quæstionem. Nam per se notum est tres animas in eo sensu acceptas esse realiter, et substantialiter distinctas, cum componant supposita realiter distincta, et illis distinctos effectus formales conferant, scilicet, esse plantæ, equi et hominis. Hæc autem distinctio ut realis tantum est, valde materialis est : nam etiam inter duas animas humanas, et inter quascumque solo numero distinctas reperitur. Quæstio ergo præcipua et gravis est de his animabus, quando gradus earum in eadem natura, vel supposito, aut composito coniunguntur : estque celebris hæc quæstio in homine, an in eo principium vegetandi, sentiendi, et ratiocinandi sint tres animæ realiter distinctæ ? Quæ habet specialem difficultatem in anima rationali : et ideo melius tractabitur inferius post explicatam illius animæ specificam essentiam et substantiam. Hic vero pauca dicemus de distinctione inter animam vegetantem et sentientem, quando in una natura copulantur, in quo sensu habet locum quæstio in brutis. Ex his vero, quæ de illis dicemus, parabitur via ad ea, quæ de anima rationali dicenda sunt.

2. *Quoad distinctionem essent prima assertio.* — Incipiendo ergo a distinctione essentiali separanda sunt certa ab incertis. Primo clarum est, in püré vegetabilibus viventibus sola vita plantarum, dari posse animas essentialiter diversas in arboribus specie diversis :

in his autem, quæ sunt ejusdem speciei, animas non esse essentialiter diversas, sed solo numero distingui. Quia diversitas specifica inter composita a formis essentialiter diversis nascitur : et e contrario si composita non specie, sed solo numero differunt, non possunt animæ majori differentia distingui.

3. *Secunda assertio.* — Secundo receptum est fere apud omnes (paucissimis exceptis) animam, quæ constituit fculneam, verbi gratia, in generali ratione viventis, seu vegetabilis, aut plantæ, vel arboris : et quæ constituit illam in esse fculneam non esse plures, vel duas realiter distinctas, sed esse unam, et eamdem habentem plures differentias essentials ratione distinctas secundum convenientias, vel dissimilitudines, quas cum aliis rebus ejusdem generis habet. Quæ differentiae inter se dici possunt essentialiter distinctæ, non re, sed ratione : nec distinctæ, ut omnino oppositæ, sed ut inter se subordinatae tanquam potentia et actus, seu tanquam determinabile et determinans secundum rationem : ita enim composita inter se comparantur, et cum proportione eadem est ratio de animabus, seu formis, per quas ipsa composita physice consti-tuuntur.

4. *Utraque assertio verificatur etiam in formis non viventium.* — Quod a simili declarari potest in formis corporum non viventium, quæ intra eudem gradum inanimatorum, non ascendendo ad perfectiorem gradum viventium, talia composita cum convenientia genericæ, et differentia specifica inter se constituunt : ut, verbi gratia, formæ ignis et aquæ, quibus in genere elementi, et in specie talis, vel talis elementi constituantur, sicut inter se essentialiter distinctæ secundum speciem, licet in ratione genericæ essentialiter convenientiæ : in unoquoque vero elemento illorum una realiter forma est, per quam, et in esse elementi, et in esse talis elementi physice constituitur. Nec aliud cogitari potest, nisi fingendo tot formas physicas, et realiter distinctas in compositis physicis multiplicari, quot prædicata genericæ, et specifica nos in eis nostris conceptibus distinguimus. Hæc autem cogitatio vana est, et improbabilis ; tum quia alias infinitas formas realiter multiplicare necessarium esset, quia nos in infinitum possumus talia prædicata multiplicare, et innumeris modis rerum similitudines et dissimilitudines distinguere, et inter se ordinare solemus : tum etiam, quia in ipsomet formis, et substantiis simplicibus illas rationes et genericas, et specificas distingui-

CAP. VI. DISTINGUANTUR NE TRES ANIMÆ REALITER, ETC.

mus : tum denique, quia ineptissimum est transferre ad res ipsas distinctionem, et modo nostro conceipiendi fabricatam, et in sola majori, vel minori similitudine earumdem rerum fundatam. De qua re scripsi latius in Metaphysica, disp. 13, sect. 3, præsertim a num. 12, et disp. 15, sect. 10, num. 5 et sequentibus, ubi objectionibus, que fieri solent, respondi.

5. *Tertia assertio.* — Tertio tanquam notum ponimus, animas vegetativas animalium, si inter se conferantur, cum eadem proportione distingui, vel non distingui essentialiter. Dicendum est ergo in animalibus ejusdem speciei, non esse differentiam essentialiæ, sed tantum numericam inter animas vegetabilis, sicut est etiam inter animas sensitivas : quia eamdem convenientiam in facultatibus et actionibus partis vegetantis, quam sentientis habet : ut experientia docet. Et ratio est, quia in eis anima vegetativa subordinatur sensitivæ, et illi ministrat : cum ergo sensitivæ animæ tantum numero differant, idem dicendum est de vegetativis, prout in illis sunt : unde e converso, propter eamdem rationem et experientiam, in animalibus diversæ specie etiam animæ vegetantes essentialiter distinguuntur, est enim eadem proportio : quomodo autem fiat hæc distinctio, et in quo consistat, statim dicetur. Idemque cum proportione de hominibus judicandum est : nam sicut habent animas rationales, solo numero inter se distinctas : ita etiam vegetativas, vel sensitivas, quod secus est respectu aliorum viventium, ut postea dicemus. Unde tandem concluditur, animam vegetativam plantæ et animalis habere inter se essentialiæ diversitatem : nam in eo etiam gradu magis differunt, quam duæ plantæ specie diversæ inter se. Idemque ex diverso modo nutritionis augmenti, et generationis animalium, et plantarum, et diversis facultatibus, et organis naturalibus, quæ ad hujusmodi actiones habent, manifeste colligitur.

6. *Dubium de differentiis dividentibus immediate gradum aliquem viventis, an sint perfectiores ordinis.* — Arguitur pro parte negante. — Primo. — Secundo. — Solum ergo relinquitur dubium, quæ sit differentia illa, per quam essentialiter differt forma vegetativa animalis, a forma vegetativa plantæ, an sit aliqua particularis, seu magis determinata intra eudem gradum vegetativum, sicut distinguuntur inter se duæ animæ duarum arborum specie diversarum, vel distinctio sit per differentiam alteram alterius ordinis, et rationis : videtur enim primum esse dicendum : quia ac-

tus, et potentia debent esse proportionata, ac subinde ejusdem rationis esse debent : sed due animæ vegetativæ, equi, et olivæ, convenient in eodem genere animæ vegetabilis : ergo etiam differre debent per differentias ejusdem ordinis, et gradus, ut illi generi coaptari, et proportionari possint. Deinde potest physice hoc ostendti, quia planta, et animal non solum differunt in sensibus, qua est veluti primativa differentia : nam animal habet sensus, quibus planta caret : sed etiam positive differunt in facultatibus naturalibus partis vegetativæ, quia in utroque inveniuntur convenientes inter se in genere facultatum vegetabilium, et differentes intra eudem gradum in modo, et substantia actionum ad illum gradum pertinentium.

7. *Resolvitur affirmative et statuit quarta assertio.* — *Probatio per dilemma.* — *Prior pars dilemmatis.* — Nihilominus dicendum est, animam vegetandi, quæ est in equo, non differre essentialiter ab ea quæ est in arbore, verbi gratia, oliva per differentiam specificam intra gradum vegetabilem contentam determinantem, et contrahentem genus animæ vegetabilis, prout convenit equo ad talem animam vegetabilem, sed hanc determinationem in equo determinate fieri per differentiam altioris ordinis, seu gradus, utique sensitivi. Probatur, quia vel illa differentia veluti contrahens genus vegetabilis animæ in equo esset differentia specifica, et ultima intra eudem gradum contenta, vel esset differentia subalterna, amplius determinabilis : neutra cogitari potest : ergo nulla fingi potest talis differentia. Consequens est clara ex sufficienti partium enumeratione facta in majori propositione. Minor autem quoad priorem partem probatur, quia si illa differentia esset specifica et ultima : per illam constitueretur anima vegetativa equi in quadam specie ultima animæ vegetabilis, non transcendentis gradum plantæ, seu formæ constituentis quoddam individuum vivens specifica vita plantæ. Consequens autem est absurdum et impossibile : ergo talis contractio, ac differentia impossibilis est. Probatur minor, quia individuum sic constitutum, non esset tantum individuum generis, sed esset ejusdem speciei ultimæ : nam per formam individuum ejusdem speciei ultimæ constitutum esset : ergo non posset simul esse individuum alterius speciei substantialis, quod est contra hypothesis. Nam tractamus de equo, in quo animam, quæ in illo est principium vegetandi, consideramus. Illa ergo non potest esse talis, quæ ex-

cludat constitutionem ejusdem individui in tionibus, quam in illis requirunt, et ex sub-
specie animalis, esset autem talis, si prius es-
set anima constituta in aliqua specie ultima
viventis intra gradum vegetabilem præcise
sumptum.

8. *Posterior pars.*—Altera vero pars mino-
ris prius subsumptæ, scilicet, quod illa diffe-
rentia non possit esse subalterna, et intra gra-
dum vegetabilem contenta, probatur: quia si
illa differentia non est ultima, erit communis
aliis: vel ergo est communis aliis plantis, seu
viventibus intra solum gradum vegetabilium
contentis, et hoc dici non potest, quia infra
gradum vegetabilem, ut sic, nulla est diffe-
rentia communis animæ equi, et quibusdam
formis plantarum magis, quam aliis: vel si
omnibus communis est, profecto non est diffe-
rentia distincta a communi differentia animæ
vegetativæ, nec magis limitata, aut determi-
nata, quam illa. Concludimus ergo genus ani-
mæ vegetabilis, prout est in animalibus imme-
diata contrahi per differentiam elevantem
illum ad genus sensitivum: ac proinde quam-
cumque particularem animam vegetabilem,
quæ in animalibus consideretur, ut distineta
essentialiter ab anima plantæ, immediate ab
illa distingui per differentiam elevantem ge-
nus vegetabile ad gradum sensitivum. Quia in
animali non est medium inter vivens, et ani-
mal: seu inter vegetabile et sensitivum, nec
in equo est tale vegetabile, nisi quia sensiti-
vum est: nulla enim differentia media inter
illa duo in equo potest cogitari.

9. *Ad primum in num. 6.—Ad secundum ibid.*
—Nec obstant rationes dubitandi supra positæ.
Ad primam enim dicitur, inter vegetabile et
sensitivum sufficientem proportionem inveniri,
ut inter se tanquam determinabile et determi-
nans, seu tanquam potentia et actus metaphy-
sici comparentur. Quia, et vegetabile ministrat
sensitivo, et per illud elevatur et perficitur.
Ad secundum vero non desunt, qui negant
facultates sequentes gradum genericum esse
specie diversas in speciebus ejusdem generis,
vel ejusdem, vel diversi gradus. Sic enim ali-
qui putant, sensus, verbi gratia, visum, esse
ejusdem speciei in omnibus animalibus, etiam
homines comprehendendo: qui forte idem
dicerent de facultatibus naturalibus partis ve-
getabilis, nimirum, esse ejusdem speciei in
omnibus plantis et animalibus: sed hoc in-
credibile est et de sensibus id attingemus in-
ferius. De inferioribus vero facultatibus, vide
tur id manifeste colligi ex actionibus talium
facultatum, et ex organis earum, ac disposi-

tionibus, quam in illis requirunt, et ex sub-
stantiis, vel intermediis, ut sic dicam, vel
quas in fine producunt: ut sunt sanguis, spi-
ritus, caro, etc. Concessa ergo illa distinctione
inter facultates vegetativæ partis animalis, vel
plantæ, respondeo, illam majorem perfectio-
nem, quam in animali habent, ex conjunctione
ad gradum sentientem provenire: quia non
est in illis alia differentia media, unde prove-
niat: sicut ostensum est. Et ex fine, seu
effectu talium facultatum ostendi potest. Nam
totum nutriendi et vegetandi officium præstant
accommodatum muneri sentiendi: signum
ergo est facultates illas ita manare ab anima
vegetativa, ut simul manent ab illa, ut elevata
ad talem animam per conjunctionem ad gra-
dum sensitivum.

10. *Quoad distinctionem realem quintam.—*
Assertio in ordinaria.—*Probatur primo.*—*Probatur secundo.*—Atque ex resolutione hu-
jus dubitationis circa distinctionem essentia-
lem, expeditur facile altera de distinctione
reali. Dicendum est enim in bruto animali non
esse duas animas realiter distinctas, per quas
in esse viventis, seu vegetabilis, et in esse ani-
malis constituitur. Quæ assertio communissima
est, et hoc tempore ab omnibus recepta. Omitto
vero auctores, quia in locis citandis
Metaphysicæ illos allegavi: et infra tractando
de anima rationali aliquos referam. Probatur
ergo dicta resolutio, primo, quia planta non
constituitur in gradu corporis mixti, et vege-
tabilis per duas formas realiter distinctas:
ergo nec brutum constituitur in gradu viven-
tis, seu vegetabilis, et sensibilis per duas ani-
mas realiter distinctas. Antecedens probatum
est late in Metaphysica, disp. 43, sect. 3, et
disp. 45, sect. 10, a num. 8. Consequentia vero
probatur ex similitudine rationis, ac propor-
tionis: nam sicut se habet gradus sensitivus
ad vegetativum, ita se habet vegetativum ad
gradum corporis mixti communis inanimati.
Secundum argumentum simile est: quia in
equo non sunt due animæ, quibus in esse ani-
malis, et in esse equi constituitur. Antecedens
receptum est communiter, et consequentia
tenet a paritate rationis. Nam licet sensitivum
addat novum gradum supra animal, hoc non
obstat: quia semper illi duo gradus compa-
rantur, ut genericus et specificus.

11. *Probatur tertio a priori.—Confirmatur.*
Unde a priori argumentor tertio ex discursu
facto. Quia anima vegetativa in equo non est
in re ipsa quasi separata ab omni determina-
tione, seu specificatione generalis gradus ve-
getativi:

getativi: ita ut sit quasi individuum generis,
in re ipsa existens separatum ab omni specie,
id enim repugnat: quia abstractio generis ab
speciebus, non est realis, sed rationis, multo
magis, quam sit abstractio speciei ab indivi-
duis. Vegetativum autem est genus, et valde
generale, ac abstractum. Ergo impossibile est
esse in re ipsa aliquam animam vegetativam in
solo illo genere constitutam. Est ergo anima
vegetativa equi determinata in re ad aliquem
modum vegetativi: ergo talis determinatio non
est per aliam animam in re ipsa distinctam,
quia una anima non est actus physicus, ac
realis alterius animæ, ut est per se notum: est
ergo illa determinatio per differentiam sola
ratione distinctam. At vero illa contractio non
est per differentiam contentam sub gradu ve-
getativo, ut discursu praecedenti ostensum est:
ergo est per differentiam gradus sensitivi: ergo
in re una, et eadem forma est, qua equus est
vivens et animal, licet secundum rationem
genericam, qua vivens constituit, concipiatur,
ut vegetativa tantum: et sub ratione minus
abstracta, et specifica respectu prioris, ut ani-
ma sensitiva apprehendatur. Et confirmatur,
quia alias si anima vegetativa, ut præcisa a
gradu sensitivo, esset forma specifica in aliqua
specie ultima, compositum ex illa, et materia
esset substantia completa in aliqua specie ultima
substantiæ, et sic non esset per ulteriore
rem formam substantiale determinabilis, seu
actuabilis: pugnaret ergo in eodem animali
duos illos substantiales gradus esse ab anima-
bus realiter distinctis: de qua re in allegatis
Metaphysicæ locis plura videri possunt.

12. *Proxima quinta assertio procedit etiam
in homine.*—Et ex his cum proportione con-
cluditur, etiam in homine animam consti-
tuentem ipsum in esse vegetabilis et animalis,
non esse duas formas inter se realiter distinc-
tas, sed unam et eamdem animam. De qua,
eadem proportione, concludi potest, non esse
in homine distinctam a rationali. Hoc autem
in homine habet specialem difficultatem propter
immaterialitatem animæ rationalis. Et ideo
priusquam illa tractetur, et expediatur, natu-
ram et substantiam rationalis animæ, ejusque
informationem explicare necessarium est: id
eoque, ut dixi, illam nunc omittimus. Et con-
sequenter de aliis duabus animabus vegetativa
et sensitiva inter se collatis, novam hic diffi-
cultatem mouere necessarium non est: tum
quia nulla occurrit alicujus momenti: tum
etiam, quia solvendo difficultates circa ani-
mam rationalem a fortiori aliæ expedientur,

13. *Sit-ne divisio animæ in membra re an-
ratione distincta.*—*Quomodo sit in distincta
re.*—Solum superest in hoc puncto explican-
dum, quo modo anima in communi in tres
animas distinguatur, cum sæpe illæ revera
non sint tres animæ, sed interdum ita coinci-
dant, ut duæ illarum, vel omnes tres in unam
simplicem uniantur. Ad hoc ergo declarandum
advertere oportet, illa tria membra duobus
modis accipi posse. Primo ut in re ipsa exis-
tunt cum separatione reali et suppositali, ut
sic dicam, unius gradus ab alio. In quo sensu
anima vegetativa dicitur illa, quæ tantum ve-
getativa est, id est, quæ secundum suam ulti-
mam differentiam intra gradum vegetabilium
continetur, et limitatur. Sensitiva vero, quæ
ad gradum sensitivum ascendit, et ultra non
progreditur, sed intra illum ultimam speciem
habet: rationalis vero, quæ in vivente corporeo
principium est intelligendi, esto sit etiam
principium aliarum actionum. Et in hoc sensu
tria illa membra semper realiter distingui-
tur, et essentialiter etiam secundum species
ultimas: ut ex discursu proxime facto satis
notum est.

14. *Quomodo in distincta ratione.*—Secundo
possunt illa membra sumi secundum præcisas
et abstractas rationes communes principii ve-
getandi, sentiendi, et ratiocinandi, ita ut
vegetativa precise sumatur secundum generi-
cationem principii vegetandi, abstrahendo
ab omni determinatione, seu differentia con-
trahente illam genericam rationem, sive intra
illum gradum, sive ultra. Et similiter anima
sensitiva cum proportione cum eadem abstrac-
tione sumenda est: rationalis vero ex se solum
dicit specificam rationem communem. In hoc
ergo sensu illæ tres animæ non distinguuntur,
ut tres formæ physice distinctæ, sed ut tria
prædicta subordinata, quasi in linea prædi-
camentali, sicut distinguuntur, vivens, animal,
et homo: nam cum eadem proportione distingui
possunt prædicta genera, et specifica in for-
mis, sicut in compositis, quæ per illas consti-
tuuntur. Et sub hac ratione non est inconve-
niens, quod plura ex illis membris in unum
conveniant, quia ut sic non necessario distin-
guuntur, re, sed ratione tantum, ut in gene-
ribus, et speciebus subordinatis manifestum
est, et in capite octavo magis explicabitur.